

MOMENTE ȘI PERSONALITĂȚI DIN ISTORIA MODERNĂ A ROMÂNIEI: VIZITA DOMNITORULUI CUZA LA LEORDENI-ARGEȘ (1863); PARLAMENTARI DE ARGEȘ (1866-1907)

PAUL I. DICU*

A. Vizita domnitorului Cuza la Leordeni-Argeș (1863). Convorbirile dintre domnitor și dr. Nicolae Kretzulescu, șeful guvernului (3/15 octombrie 1863)**. Trecuseră aproape patru ani de la marele eveniment al Unirii din 1859 fără ca principalele reforme să fie legiferate și aplicate. Tergiversarea a fost cauzată de atitudinea negativă a grupărilor conservatoare. În plus, pe eșichierul politic a apărut alianța retrogradă, antidemocratică, numită „monstruoasa coaliție” încheiată tacit între reprezentanții unor grupări conservatoare și liberale. Neîndeplinirea obiectivelor majore stabilite înainte și după unire a declanșat frământări și revolte în multe sate și orașe, inclusiv în Pitești, unele încheindu-se cu victime¹.

În iunie 1863 președintele Consiliului de Miniștri, dr. N. Kretzulescu, a trimis o scrisoare domnitorului în care, după ce arăta că „... a slujit țara, consacrandu-i toate eforturile sale și cu tot devotamentul față de persoana lui Cuza, [totuși] constată că nu mai are puterea necesară spre a duce lupta mai departe, și-l roagă să-i primească demisia; îl asigură că-i rămâne devotat și recunoscător”². Demisia a fost respinsă, însă, în lunile următoare, dificultățile au crescut.

În aceste împrejurări critice Cuza a hotărât să se deplaseze la Leordeni-Argeș, în apropiere de Pitești, la vechea curte și casă boierească a Crețuleștilor, proprietate a premierului, susținătorul și fidelul său colaborator, pe care-l cunoscuse în timpul călătoriei spre Paris și la cursurile Facultății de Medicină, în calitate de colegi, în primul an de studenție³. Se înțelege că domnitorul a trebuit să depășească unele uzanțe

* Pitești.

** Comunicări prezentate la sesiunile anuale ale Muzeului Județean Argeș din Pitești, 28 octombrie 2004 și octombrie 2005.

¹ Academia Română, *Istoria românilor*, vol. VII, t. I, coord. acad. Dan Berindei, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 501-516, 898; C. C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Editura Științifică, București, 1966, p. 98-100; 128, 129, 136-187, 227-230 (v. și ed. a II-a, 1970); Dan Berindei, în *Buletinul Academiei, Știință, Istorie, Filozofie*, 1951, 3, p. 37-63; idem, în *Studii. Revistă de istorie*, 1955, 8, nr. 4, p. 95-101; idem, în *Studii și articole de istorie*, I, Editura Academiei, 1956, p. 265-313; idem, în *Materiale de Istorie și Muzeografie*, București, 1964, p. 81-100; idem, în *Revista de istorie*, 34, nr. 1, 1981, p. 75-109.

² C. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 183.

³ Nicolae Kretzulescu, *Amintiri istorice*, București, Editura ziarului „Universul”, 1940; *Magazin istoric*, nr. 2, februarie 1988, p. 25-28; pentru viața și activitatea dr. Nicolae Kretzulescu v. și: A. D. Xenopol, *Nicolae*

protocolare, pentru a respecta prestigiul și a nu leza orgoliul binecunoscut al înaltului demnitar. Vizita s-a efectuat la data de 3/15 octombrie 1863.

Discuțiile amicale și confidențiale au convins pe dr. N. Kretzulescu să fie de acord cu schimbarea guvernului pe care l-a condus între 24 iunie/6 iulie 1862 – 11/23 octombrie 1863 și cu formarea noului cabinet de către Mihail Kogălniceanu (12/24 octombrie 1863). Trebuie să reținem faptul că Nicolae Kretzulescu încă din aprilie 1863 a îndemnat pe domnitor să aplice „măsuri extraordinare”⁴ pentru a anihila acțiunile opozanților, îndemn care s-a concretizat în anul următor, 1864, prin „lovitura de stat” din 2/14 mai. Cercetătorii consideră că momentul vizitei la Leordeni-Argeș a marcat începutul celei mai fructuoase etape din perioada anilor 1859-1866, etapa realizării marilor reforme.

Dr. Nicolae Kretzulescu

Dr. N. Kretzulescu, după cedarea șefiei guvernului a continuat să dețină funcții importante până la și după 11 februarie 1866 (ministru, prim-ministru, misiuni diplomatice ș. a.). În 1871 a fost ales membru al Academiei române, iar în anii 1872-1873 și 1895-1898, președinte al acestui înalt for științific (v. anexa 1). A decedat la 26 iunie 1900, în Leordeni-Muscel, azi județul Argeș, în etate de 88 de ani. Era proprietar și al moșiei din localitatea Rătești-Furduеști, județul Argeș⁵.

Cu acest prilej actualizez repetatele propuneri referitoare la fixarea unor plăci memoriale: în Leordeni-Argeș, pentru menționarea vizitei din octombrie 1863; în Pitești, pentru notificarea vizitei domnitorului Cuza (17-18 iunie 1859) și a vizitei doamnei Elena Cuza în reședința argeșeană (4 octombrie 1863). În Pitești o arteră veche de circulație se numește strada „Cuza Vodă”. La propunerea noastră, unei artere noi i s-a atribuit denumirea de „Strada dr. Nicolae Crețulescu” (Cartierul nr. 5 – Banat, din Pitești)⁶.

B. Deputați și senatori de Argeș în Parlamentul României (1866-1907).

Partea I. Reședința județului Argeș, orașul Pitești, fieful electoral al Brătienilor, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea devenise unul din cele mai însemnate centre politice ale țării noastre. Partidele și grupările politice,

Kretzulescu, 1812-1900-1912, București, 1912; idem, *Viața și faptele lui (1812-1900)*, București, 1915; Gabriel Barbu, *Nicolae Kretzulescu*, Editura Științifică, București, 1964.

⁴ C. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 172, 173.

⁵ Ion Mamina, Ion Bulei, *Guverne și guvernanți (1866-1916)*, Editura Silex, București, 1994, p. 211, 212; ***, *Personalități românești ale științelor naturii și tehnicii. Dicționar*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 210; Șt. Bălan, N. Șt. Mihăescu, *Istoria științei și tehnicii în România. Date cronologice*, Editura Academiei, București, 1985, nr. 1839, 1842, 1857, 1885-1889; Anuarul Național al României, II, București, 1891, p. 399.

⁶ Paul I. Dicu, *Ghidul arterelor de circulație din municipiul Pitești*, ed. I, Editat de Consiliul local și Primăria municipiului Pitești, Pitești, 2001, p. 12, 38-39 și schema finală a Cartierului nr. 5 (H. C. L. nr. 112/27.08.1998).

* Paul I. Dicu, *Deputați și senatori de Argeș în Parlamentul României (până în anul 1940)*, fragmente din ms., pregătit pentru tipărire. Pentru informare recomandăm și Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea...*, 1940, dar cu precauție deoarece în volum sunt multe erori.

pentru a obține cât mai multe voturi, propuneau pe listele candidaților personalități prestigioase, cunoscute de către electorat. În acest articol este prezentat un număr redus de personalități, cu minimum de date biografice.

- **1866. Radu Ionescu** (1834, București – 1872, București). Deputat de Argeș. Scriitor, critic literar, ziarist, diplomat. Studii superioare la Paris (litere și filozofie). Intelligent, cult, la 19 ani a publicat volumul de poezii *Cânturi intime* (1854), cu versuri predominant meditative, triste. Este considerat precursor al lui Eminescu. Bardul de la Ipotești a fost posesorul acestui volum, pe care l-a donat mai târziu bibliotecii gimnaziștilor din Cernăuți (1865). Studiul lui Radu Ionescu, intitulat *Principiile critice* (1861) și alte articole similare, plasează pe autor în grupul precursorilor lui Titu Maiorescu, influențați de estetica hegeliană. Radu Ionescu a condus agenția diplomatică română de la Belgrad în anii 1867-1870. Se stinge din viață în etate de numai 38 de ani, bolnav și sărac⁷. În Pitești avea rude și alți cunoscuți, unii fiind români sud-dunăreni. Anul 1864 din Enciclopedia Cugetarea, p. 432 este greșit pentru alegerea lui ca deputat (corect, 1866).

Radu Ionescu

- **1869. Generalul Nicolae C. Goleșcu** (1909/1910, Câmpulung-Muscel – 1877, București). Senator de Argeș, Colegiul I. Ofițer, om politic, diplomat, publicist. Fiul boierului Dinicu Goleșcu și frate cu Ștefan, Radu și Alexandru C. Goleșcu-Albu. Studii în țară și în Elveția. Participă la revoluția din 1848; îndeplinește funcții și misiuni importante. Militant pentru Unirea din 1859; deputat; propus domnitor. După Unire, ministru și președinte al Consiliului de Miniștri; membru al Locotenenței domnești (11 februarie – 10 mai 1866). S-a remarcat prin maturitate și orientare politică realistă. În Pitești a fost ales senator de Argeș, Colegiul I, la începutul lunii august 1869⁸.

Nicolae Goleșcu

⁷ *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900* (D.L.R., 1979), Editura Academiei, București, 1979, p. 452-453; Aurel Vasiliu, *Anii de formare ai lui M. Eminescu. Încercare de reconstituire a lecturilor*, în *Limbă și literatură*, XXIV, București, 1970, p. 73-75; Radu Ionescu, *Scrieri alese*, ed. Dumitru Bălăeț, Editura Minerva, București, 1974; Dumitru Bălăeț, *Radu Ionescu, un fiu al fantasiei*, Editura Minerva, București, 1985 (v. bibliografia); Paul I. Dicu, *Eminescu și Argeșul (însemnări documentare)*, în revista „Argeșul”, nr. 5, Pitești, 1989, p. 1; nr. 6, 1989, p. 1, 8 (supl.); *Eminescu și oamenii ai timpului său*, nr. 6, 1990, p. 17. În clasa a IV-a (1851) era înregistrat Ivănescu Răducanu; în clasa a V-a (1852), Ionescu Răducanu. Anii (n. 1832 – d. 1873) sunt greșiți, Enciclopedia Cugetarea, p. 432; Enciclopedia Română – Minerva, p. 868.

⁸ George Fotino, *Din vremea renașterii naționale a Țării Românești. Boierii Golești*, 4 vol., București, 1939; Paul I. Dicu, *Patrioții argeșeni participanți la Revoluția de la 1848. (I) Familiile Goleșcu; (II) Frații Golești*, în „Secerea și Ciocanul”, Pitești, 1973 mai, 15 și 16 (a 125-a aniversare a revoluției); Anastasie Iordache, *Goleștii. Locul și rolul lor în istoria României*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979; Vasile Novac, *Mari personalități politice argeșene*, editura Paralela 45, Pitești, 2000, p. 6-7, 37-208; idem, *Nicolae Goleșcu și alți generali câmpulungeni*, Editura Nova Internațional, Pitești, 2002, p. 5-100, 345-346; Arhivele Naționale ale României Direcția Județeană Argeș (A. N. R. D. J. A.), Fond Primăria Pitești, d. 22/1869, f. 39-41 (ales senator de Argeș la începutul lunii august 1869).

La scrutinul din mai 1871 au fost aleși următorii deputați⁹:

- **2 mai 1871. Emanoil (Manolache) Costache Epureanu** (1820, Iași – 1880, Wiesbaden). Jurist, om politic, publicist, cu larg orizont cultural. Studii în Germania; doctor în drept; studii de perfecționare la Paris. Participant la mișcarea de la Iași (martie 1848) și la Adunarea de la Blaj (3-15 mai 1848). Unionist; deputat în Adunarea ad-hoc (1857) și Adunarea Electivă (1858). Propus domnitor. După Unire, membru în Comisia centrală de la Focșani; de mai multe ori ministru și șef de guvern, înainte și după 1862. Președinte al Partidului Conservator (1880). Aprecia pe Eminescu. L-a numit redactor-șef la ziarul „Timpul”. Este ales deputat de Argeș, Colegiul I, 2 mai 1871¹⁰.

E. C. Epureanu

- **4 mai 1871. Vasile Boerescu** (1830, București – 1883, Paris). Profesor universitar, jurist, om politic, diplomat, publicist. Tatăl său era bănățean. Studii în București și Paris; doctor în drept. Participant la revoluția din 1848 (era elev); arestat, reușește să fugă. Profesor și decan la Facultatea de Drept; rector al Universității din București (1871). Militant pentru Unirea din 1859; deputat în Adunarea Electivă (1859); a avut un rol important în dubla alegere a lui Cuza ca domnitor; ministru în mai multe guverne; deputat și senator; vicepreședinte al Consiliului de Stat; avocat și orator apreciat, fondator și conducător al Societății de Asigurare „Dacia” (1871). A publicat *Codicele române* (1873)¹¹. Este ales deputat de Argeș la 4 mai 1871, Colegiul II electoral.

V. Boerescu

- **6 mai 1871. George T. Brătianu** (1839, Pitești - ?, Geneva). Jurist, om politic, publicist, orator reputat. Fiul lui Teodor C. Brătianu (1812-1884), ofițer (fratele cel mare al lui Dumitru și Ion C. Brătianu) și al primei soții Elena Drăgoescu; George a avut doi frați cu aceeași mamă (Grigore și Constantin) și al treilea frate (Teodor) cu a doua soție a tatălui său, Maria Lerescu. Studii în țară și în afară; doctor în drept; (în februarie 1866 se afla la Paris). Sabina Cantacuzino scrie că George era „marele favorit [al tatălui], crescut și trăit mai mult în străinătate, spirit descusut [sic!], înzestrat cu o memorie prodigioasă în stare de a recita, un an după ce a citit o carte, pe din afară...”¹². Ziaristul C. Bacalbașa, în cunoscutul său volum despre București, susține că George (Giorgio) Brătianu a fost „... un orator apreciat de public și [mai ales] de tinerime; ... deputat conservator, disident din Pitești, om de talent, care vorbea frumos; ... fusese o podoabă a Parlamentului... Faima lui n-a durat mult...”, până în 1876, când s-a instalat la conducerea guvernului liberal, unchiul său Ion C. Brătianu. Maiorescu avea o altă

⁹ A. N. R. D. J. A., Fond Primăria Pitești, d. 20/1871 (deputații de Argeș: M. C. Epureanu, Vasile Boerescu, George Brătianu și Titu Maiorescu).

¹⁰ I. Mamina, I. Bulei, *op. cit.*, p. 189-190; M. Eminescu, *Opere*, vol. XVI, p. XXX.

¹¹ Stan Apostol, *Vasile Boerescu (1830-1883)*, Editura Științifică, București, 1974; I. Mamina, I. Bulei, *op. cit.*, p. 168-169.

¹² Sabina Cantacuzino, *Din viața familiei I. C. Brătianu (1821-1891)*, vol. I, ed. a II-a, Editura Universul, București, 1933, p. 60.

păreră despre George Brătianu: orator „limbut“ care abuzează de frazeologie, fără conținut valoros, realist¹³. Precizăm că George T. Brătianu a fost ales deputat de Argeș, Colegiul III, ca membru al grupării conservatorilor.

- **8 mai 1871, Colegiul IV, Titu Maiorescu (1840, Craiova – 1917, București)**. Membru al Academiei Române (1867), profesor universitar, jurist, critic literar, estetician, om politic și de cultură. Studii superioare în Germania și Franța; doctor în filozofie (Gissen, 1859); licențiat în litere și filozofie (Sorbona, 1860); licențiat în drept (Paris, 1861). Profesor, decan și rector la universitățile din Iași și București. Fondator și mentor al societății „Junimea“ (1864) și al revistei „Convorbiri literare“ (1867); creatorul criticii literare moderne; contribuții la dezvoltarea realistă, normală a limbii literare române; susținător al scriitorilor talentați (Eminescu, I. L. Caragiale, Creangă, Slavici, Coșbuc ș. a.). Ministru în mai multe guverne; șef de guvern (1912-1913); președinte al Conferinței de pace de la București (1913)¹⁴.

Titu Maiorescu

La 8 mai 1871 a fost ales deputat de Argeș, Colegiul IV, însă, în același timp a obținut mandatul de deputat la alegerile din Mehedinți. În scrisorile adresate primarului din Pitești (C. Bogdan, tatăl colecționarului de artă Al. Bogdan-Pitești) și prefectului de Argeș (Mihalache Vasilescu), a declarat că renunță la mandatul de Argeș și optează pentru cel de Mehedinți, deoarece are o obligație morală față de electoratul de acolo, având în vedere că tatăl său, după ce a trecut munții în Oltenia a funcționat ca institutor la Cerneți, lângă Turnu-Severin¹⁵ (v. anexa nr. 2, copia scrisorii originale).

- **1876. Dumitru C. Brătianu (1817/18, Pitești – 1892, București)**. Senator de Argeș. Jurist, om politic, diplomat, publicist. Frate cu Teodor și Ion C. Brătianu. Studii primare în Pitești; secundare la „Sf. Sava, București; superioare în Paris (licențiat în drept la Sorbona). Fruntaș al revoluției de la 1848; membru în Comitetul revoluționar; participant la Adunarea națională din Blaj (3/15 mai 1848); administrator (prefect) al județului Argeș (iunie 1848); misiuni diplomatice în Ungaria, Austria; intensă activitate politică în

Dumitru Brătianu

¹³ C. Bacalbașa, *Bucureștii de altădată*, vol. I (1871-1877), Editura Eminescu, București 1987, p. 101 și nota 316; T. Maiorescu, *Critice*, vol. III, București, 1928, p. 218-222 (Maiorescu afirmă că George Brătianu s-a stabilit în Italia și că a trecut la catolicism).

¹⁴ C. Rădulescu-Motru, *Actualitatea lui T. Maiorescu*, I, II, în *Mărturisiri*, Editura Minerva, București, 1990, p. 185-189; D. Murărașu, *Titu Maiorescu*, în *Revista de pedagogie*, XIII, caiete I-II, București, 1943, p. 9-17; *D.L.R.*, 1979, p. 540-547; I. Mamina, I. Bulei, *op. cit.*, p. 216-217; Paul I. Dicu, *Titu Maiorescu și zona Argeș-Muscel*, în „Concret”, nr. 84, Pitești, 1992, iulie 1, p. 4 (I); partea a II-a, ms.; idem, v. supra, nota nr. 7, *Eminescu și Argeșul*.

¹⁵ A. N. R. D. J. A., Fond Primăria Pitești, d. 20/1871, f. 1, 2, 60, 61, 69, 77, 77v. Considerăm că renunțarea lui Maiorescu la mandatul de Argeș a fost determinată, între altele, de două evenimente: a) gravul incident de la Pitești, din curtea bisericii Mavrodolu, în timpul alegerilor din 1870, soldate cu peste 21 de morți și zeci de răniți; b) „revoluția de la Ploiești“ (august 1870) diversiune antinastică inițiată și condusă din „umbră“ de Ion Brătianu (v. Paul I. Dicu, în *Argesis*, X, Pitești, 2001, p. 556); avocatul I. Rădulescu din Pitești a intenționat să deponă candidatura lui Maiorescu și la alegerile din 1891 (*Jurnal...*, III, p. 296).

Paris și Londra (delegat român în Comitetul revoluționar-democrat). După înapoierea în țară, militant pentru unire, deputat al orașenilor din Pitești în Adunarea ad-hoc (1857) și în Adunarea Electivă (1859); propus domnitor din 1857; ministru în mai multe guverne după Unirea din 1859; membru în Consiliul Județean Argeș în anii 1877/1878; încredințarea unor misiuni diplomatice; deputat și senator în mai multe legislaturi; șef de guvern (1881); președinte al Senatului înainte și după anul 1888; președinte al Partidului Liberal (1891-1892). În 1883 a refuzat mandatul de senator de Argeș (de asemenea Al. Marghiloman). La 26 martie 1876, Colegiul I, a obținut mandatul de senator în alegerile parlamentare din orașul natal¹⁶.

- **1880-1882. Constantin Bosianu (1815, București – 1882, București).** Senator de Argeș, Colegiul I (1880-1882). Membru de onoare al Academiei Române (1879), doctor în drept la Paris (1851), printre primii români cu acest titlu; jurist erudit; profesor universitar și decan al Facultății de Drept din București (primul decan, 1859) și în anii următori, după înființarea universității (1864); avocat de mare prestigiu; decan al Baroului de avocați București-Ilfov (1873-1875); autor al Codului civil; fondator al revistei „Dreptul”; director al Eforiei Școalelor; ministru de mai multe ori; președinte al Consiliului de Miniștri (1865); președinte al Consiliului de Stat; deputat și senator în legislaturi diferite; vicepreședinte și președinte al Senatului. Casa în care a locuit („Castelul lui Bosianu”, monument arhitectonic) adăpostește azi Biblioteca Institutului de Astronomie al Academiei Române. C. Bosianu era renumit pentru punctualitate, corectitudine și onestitate¹⁷. Anul nașterii 1813 este greșit în Enc. Minerva, p. 209.

C. Bosianu

- **1881. Mihail Pherekyde (1842, București – 1926, București).** Deputat de Argeș, Colegiul I, 1881. Jurist, om politic, diplomat. Descendent al unei familii de aromâni macedoneni. Studii primare și gimnaziale în București („Sf. Sava); secundare la Liceul „Louis le Grand”, Paris; superioare: Facultatea de Litere și Facultatea de Drept din Paris, licența în litere la Sorbona (1862) și doctoratul în drept la Universitatea din Paris (1866).

M. Pherekyde

Magistrat (procuror); avocat de prestigiu; membru în consiliile de administrație ale unor societăți; specialist în domeniul juridic, economic și financiar. Membru fondator și lider al P. N. L.; colaborator apropiat al lui Ion și Ionel Brătianu; responsabil cu finanțele P. N. L.. Ministru în mai multe guverne (justiție, finanțe, lucrări publice, interne, externe, ministru de stat); președinte al Consiliului de Miniștri ad-interim pe timpul absenței premierilor Brătieni; deputat și senator în diferite legislaturi, începând cu 1875; vicepreședinte și președinte al Camerei

¹⁶ C. Bacalbașa, *op. cit.*, p. 191; Anastasie Iordache, *Pe urmele lui Dumitru Brătianu*, Editura Sport-Turism, București, 1984; Paul I. Dicu, *Revoluționarul piteștean Dumitru C. Brătianu la Blaj (3-5 mai 1848)*, în „Argeș”, XXIII, nr. 7, Pitești, 1988, p. 4; idem, *Dumitru C. Brătianu (1817-1892)*, în „Concret”, nr. 83, Pitești, 24-30 iunie 1992, p. 4; I. Mamina, I. Bulei, *op. cit.*, p. 169, 170; Spiridon I. Cristocca, *Argeș. Dicționar de istorici*, Muzcul Județean Argeș, Pitești, 2003, p. 48. În Enciclopedia Cugetarea: este trecut greșit anul 1890 pentru decesul lui D. Brătianu (corect 1892).

¹⁷ A. N. R. D. J. A., Fond Primăria Pitești, d. 26/1882; C. C. Giurescu, *op. cit.*, p. 99 și urm. (v. indice).

Deputaților și al Senatului de mai multe ori; participant la Conferința de pace din Berlin (1878); membru în Comisia pentru delimitarea Dobrogei; trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Paris (1881-1884). A contribuit la elaborarea și adoptarea Constituției din 1923. S-a remarcat prin competență, fermitate, cinste, consecvență și cultură teimenică. A fost și este considerat o mare personalitate politică a României. N. Iorga: „... El a dat vieții politice a țării două mari însușiri: o atitudine și o măsură”¹⁸.

- **1888 Generalul Constantin Barozzi (1883, București – 1921, București)**. Senator de Argeș, Colegiul I (1888). Membru de onoare al Academiei Române (1905). Absolvent al Școlii Militare din București (1854-1856); absolvent al cursurilor de geodezie la Institutul Geografic al Armatei din Viena (1856-1857); ofițer de geniu (specialitatea geodezie); director al Școlii Militare de Ofițeri din București; colonel (1870); participant la războiul de independență (1877), șef de stat major al armatei operative (august-octombrie 1877); general de brigadă (1883); șef de Stat Major Regal (1885) și al Casei Militare Regale (1888); ministru de război (1888); general de divizie (1892); șef al Marelui Stat Major General al Armatei (1895-1899); fondator al Institutului Geografic al Armatei (1895); membru fondator și vicepreședinte al Societății Regale Geografice din România; participant la înființarea revistei „România militară” (1864)¹⁹.

C. Barozzi

- **1888-1889. Alexandru Odobescu (1834, București – 1895, București)**, candidat parlamentar în județul Argeș – senator sau deputat.

Membru al Academiei Române (1870), istoric, arheolog, scriitor, publicist, profesor universitar, cu o vastă cultură. În ultimul deceniu al vieții s-a aflat într-o situație financiară și familială critică. A încercat să iasă din impasul pecuniar prin obținerea unui loc în Senat, eventual în Camera Deputaților de la electoratul argeșean sau dâmbovițean (a tatonat și la Târgoviște, însă a renunțat în scurt timp). Pentru depunerea, susținerea și aprobarea candidaturii senatoriale la Argeș, în lunile octombrie, noiembrie și decembrie 1888 a făcut apel la sprijinul unor cunoscuți apropiați: Titu Maiorescu (ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice), Theodor Rosetti (șef al guvernului conservator-junimist), dr. Nicolae Kretzulescu, generalul I. Em. Florescu, Gr. Manu, G. Ionescu-Gion (n. Pitești) ș. a.; la senatorii din Pitești: Miltiade Theodosiadi, Teodor G. Lerescu și îndeosebi, la profesorul și avocatul Ioan Rădulescu (II), deputat, primar, șeful junimiștilor din Pitești (tatăl actriței Fany Rebreanu, al Mariei Sorbul și al lui

Al. Odobescu

¹⁸ A. N. R. D. J. A., Fond Primăria Pitești, d. 37/1881-1882, f. 2 (1881 noiembrie 21); George D. Nicolescu, Albert Hermely, *op. cit.*, p. 185; G. D. Nicolescu, *op. cit.*, p. 271-273; *La Grande Encyclopédie*, t. vingsisème, Paris, p. 637; I. Mamina, I. Bulei, *op. cit.*, p. 226; I. Mamina, I. Scurtu, *Guverne și guvernanți (1916-1938)*, Editura Silex, București, 1996, p. 223; Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României...*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 49-81; N. Iorga, *Oameni care au fost*, vol. III, București, 1936, p. 213-214. Anii 1925 și 1928 pentru deces sunt greșiți.

¹⁹ *Anuarele armatei române*, până în anul 1916 (inclusiv); L. Predescu, *Enciclopedia Cugetarea...*, 1940, p. 84; I. Mamina, I. Bulei, *op. cit.*, p. 164.

Ionel Rădulescu (III), avocat, viitor primar, prefect, deputat și senator). Mai mult, Titu Maiorescu a prezentat pe viitorul candidat Odobescu deputaților și senatorilor de Argeș în clădirea Parlamentului, solicitând inițierea unor demersuri la centru și pe teren. În ziua de 7/19 decembrie 1888 Maiorescu l-a anunțat pe Odobescu despre hotărârea Consiliului de Miniștri prin care se aproba candidatura de senator în Argeș. În timpul campaniei electorale, la finele lunii decembrie 1888 și începutul lunii ianuarie 1889, Al. Odobescu a venit de multe ori la Pitești. Jocurile politice nu au fost favorabile lui Odobescu, deoarece nu a primit numărul suficient de voturi la alegerile din ianuarie 1889²⁰.

- **1891. Constantin Esarcu (1836, București – 1898, Govora).** Senator de Argeș (1891), Colegiul I. Membru corespondent al Academiei Române (1884). Studii superioare la Paris: licențiat în științele naturale (1859) și doctor în medicină (1864). Profesor de fiziologie, zoologie și botanică la Școala de Medicină din București (1864-1873). Auditor la Consiliul de Stat; membru în Consiliul general al învățământului (1865); director în Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice (1870-1871); membru în conducerea Teatrului Național (1871-1873); principalul inițiator și fondator al societății culturale „Ateneul Român” (1865); inițiator și sprijinitor al realizării monumentalului edificiu, emblema Bucureștilor, inaugurat în 1886; prin testament a donat întreaga avere Ateneului Român (evaluată la multe milioane de lei). În diplomație, agent și ministru plenipotențiar la Roma (1873-1876; 1879; 1891-1893) și la Atena (1879-1882); cercetător al arhivelor din Roma, Veneția, Milano, Florența și Atena, unde a descoperit valoroase documente inedite referitoare la istoria Țărilor Române; apărător al intereselor României în publicațiile străine; ministru de Externe (1891). Senator de Argeș, Colegiul I (1891-1898)²¹.

C. Esarcu

- **1891, 1895 Alexandru Vericeanu (1839, Ploiești – 1912, București).** Deputat (1891) și senator de Argeș (1895, 1901). Profesor universitar, economist, jurist, publicist. Studii superioare în Italia (drept și economie); doctorat în drept la Geneva (Elveția, 1863). Profesor de economie politică la Facultatea de Drept din București (1864-1895). Secretar general al Consiliului de Stat (1864-1865); procuror de secție la Curtea de Casație (1872); cenzor la B. N. R. (din 1889); ministru al Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor (1891). Membru fondator și în conducerea Ateneului Român. Deputat de Argeș și vicepreședinte al Adunării Deputaților (1891);

Al. Vericeanu

²⁰ D. L. R., 1979, p. 637-643; Al. Odobescu, *Opere, XI, Corespondență. 1887-1888*, Editura Academiei, 1986 (scrisorile din lunile octombrie-decembrie 1888; v. indice); Paul I. Dicu, *Alexandru Odobescu și orașul Pitești* (I), în „Concret”, nr. 122, Pitești, 28 iulie – 3 august, 1993, p. 4; (II) nr. 123, 4-10 august 1993, p. 4; (III), ms. 1993. Pentru situația critică a lui Odobescu v. și *Studii și Cercetări de Istorie Literară*, I, nr. 1-4, 1962, p. 108-109; Manuscriptum, I, 2, 1971, p. 162-163, 166.

²¹ *Anuarul Național al României*, anul II, București, 1891, p. 12, 30-31; V. Căndea, I. Zamfirescu, V. Moga, *Ateneul Român. Monografie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976; I. Mamina, I. Bulei, *op. cit.*, p. 190-191.

senator de Argeș, Colegiul I (noiembrie 1895), reales în 1901. Economist, teoretician și practician de înaltă ținută științifică, cu bogată experiență. Proprietar de moșie la Gliganu, județul Argeș. În amintirea fiului său Italin, decedat prematur, a donat Liceului „I. C. Brătianu” din Pitești, o bibliotecă cu multe volume, Biblioteca „Italin Vericeanu”. O stradă în Pitești, la propunerea noastră, poartă denumirea de „Strada Alexandru Vericeanu”, în cartierul nr. 11, Craiova²².

- **1895, 1901. Ioan D. Malla (1854, București – 1924, București).** Deputat de Argeș (1895); reales în 1901. Jurist, scriitor (autor dramatic), critic și director de teatru, ziarist, om politic. Fiu al lui Dumitru Malla (proprietar în București și în județul Argeș, senator de Argeș, Colegiul II, 1869). Studii secundare la Colegiul „Sf. Sava”, București; superioare la

Toulouse – Franța, licența în drept (1875); doctoratul în drept la Paris (teza a fost tipărită în Toulouse, 1876, BRM, III, p. 165, nr. 33898). Procuror la Tribunalul Ilfov, avocat, baroul Capitalei (1880); consilier al județului Argeș (1882); membru fondator al cluburilor liberale din București și Pitești; membru în conducerea Teatrului Național din București; președinte al Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică; director al gazetei literare „Curierul Duminicii”; colaborator la numeroase publicații; traducător. Proprietar al moșiei Berindești, din comuna Corbeni, județul Argeș, expropriată în 1923²³.

I. D. Malla

- **1907. Spiru Haret (1851, Iași – 1912, București).**

Deputat de Argeș, Colegiul III (1907). Membru titular al Academiei Române (1892). Matematician, astronom, profesor universitar, om politic. Studii secundare la Liceul „Sf. Sava” (1862-1869) din București; superioare la Facultatea de Științe a Universității din București (1869-1874), licențiat în matematici; la Paris a doua licență în matematici (1875) și licența în științe fizice (1876); doctoratul în matematici la Paris (Sorbona, 1878), cu teza „Sur l’invariabilité des grandes axes des orbites planétaires”; primul român doctor în matematici la Paris; profesor la Facultatea de Științe a Universității din București și la Școala de Poduri și Șosele (viitoarea politehnică) (1882-1910). Inspector general al școlilor (1883-1884); secretar general al Ministerului Instrucțiunii (1885-1888); ministru al Instrucțiunii și Cultelor (1897-1899; 1901-1904; 1907-1910). Uniunea Internațională a Astronomilor a atribuit numele său unui crater de pe fața invizibilă de pe pământ, a Lunii (1976). Reformator al școlii românești printr-o nouă legislație

Spiru Haret

²² *Anuarul Național al României*, anul II, București, 1891, p. 34-35; George D. Nicolescu, *Parlamentul Român. Biografii și portrete*, București, 1903, p. 252; I. Mamina, I. Bulei, *op. cit.*, p. 243 (anul nașterii: corect 1839; greșit anul 1893); Paul Dicu, supra, nota nr. 6 (Ghgidul...); v. *Revista de istorie*, nr. 1/1989, p. 59-78.

²³ A. N. R. D. J. A., Fond Primăria Pitești, d. 22/1869, f. 39-41 (senatorul Dumitru Malla, tatăl lui Ioan D. Malla, ales în august 1869); *D. L. R.*, 1979, p. 548-549; George D. Nicolescu, Albert Hermely, *Deputații noștri. Biografii și portrete*, București, 1896, p. 94; George D. Nicolescu, *op. cit.*, p. 402-403; *Anuarul Național al României*, anul II, 1891, p. 399, proprietar la Corbeni, județul Argeș; A. N. R. D. J. A., Fond Tribunalul Argeș, Secția I, d. 8/1919, vol. I; 3, nr. rol 61b; d. 49/1923.

orientată spre realitate, eficiență și practică. A contribuit la dezvoltarea culturii, la răspândirea cunoștințelor științifice în mediul urban, însă cu precădere la sate²⁴. Inițiază construirea a numeroase localuri de școli, inclusiv în județul Argeș (localul Liceului „I. C. Brătianu” din Pitești, 1897-1899); localul Școlii Primare de Băieți nr. 1 din Pitești (a participat și la turnarea fundațiilor, inclusiv la inaugurare) ș. a.

La Pitești, în ziua de 30 mai 1907 a fost ales deputat de Argeș, Colegiul III, cu o majoritate absolută de voturi (1423; alți trei candidați: 31, 11, 27 voturi)²⁵.

ANEXĂ nr. 1

MANUALU
DE
ANATOMIE DESCRIPTIVĂ

DE
N. A. KREȚULESCU
DOKTOR AN MEDICINĂ

Tipărit în Kieștina din Ekonomikao Kusei
Sintaxani Sf. Panteleimon.

BUCURESCI,
În tipografia lui Eliade
1843.

La medicina din București
Successia din partea
reitorului

ANATOMIA
DESCRIPTIVA

DE
NICOLAE KREȚULESCU
INSTRUMENT DE MEDICINA DE LA FACULTATEA DE MEDICINA

VOLUMULU ANTEIU
OSTEOLOGIA - ARTHIROLOGIA
MOLOGIA

BUCURESCI
TIPOGRAFIA „ROMÂNUL” CAROL GÖBL
14, strada nr. 14.
1878

Doctor Nicolae A. Kretzulescu, *Manualu de anatomie descriptivă*, București, În tipografia lui Eliade [I. H. Rădulescu], 1843. Este primul manual românesc de anatomie destinat elevilor Școlii sanitare de la Spitalul Colțea din București, înființată de N. Kretzulescu. În anii 1878, 1884 și 1887 a tipărit tratatul intitulat *Anatomia descriptivă*, în Tipografia „Românul”, Carol Göbl.

²⁴ *Personalități românești ale științelor naturii și tehnicii. Dicționar*, București, 1982, p. 176-178; I. Mamina, I. Bulei, *op. cit.*, p. 205; v. și numeroasele biografii și monografiile (vol. de autor).

²⁵ A. N. R. D. J. A., Fond Primăria Pitești, d. 37/1907. S-a pronunțat în apărarea multor învățători și profesori acuzați de instigare și participare la răscocile din 1907. Pentru toți membri ai Academiei Române, v. Dorina Rusu, *Membrii Academiei Române. 1866-1999. Dicționar*, E.A.R., București, 1999.

ANEXĂ nr. 2

Domnule Primar,

În urma înmormântării ce ați binevoit să-mi faceți legare atâtoarea mea de deputatul al Colegiului II din județul Buzău. Am cerut voie a exprima prin organul „Dobrota” mulțumirile mele pentru creșterea ce mi s-a făcut. Totodată am vrea a vă încuviința, că, fiind ales și în județul Mehedinți, mi-am crezut dator a opta pentru cel din urmă. Motivele au fost, că părintele meu, reparatorul profesor Ion Maiorescu, când în Transilvania a venit în România noastră liberă, și-a început viața sa publică ca înveștător la Jurnalul Severinului. În acel județ se afla încă mulți bărbați, care au știut să se amintire binevoitoare pentru aceia, de la care au primit întâiele lor cunoștințe. Am fost iar în drept a crede, Domnule Primar, că o parte din sufragiile, cu care mă onorat județul Mehedinți, stă în raport cu memoria reprezentului meu părinte și în felul acesta credință, a fost pentru mine un act de prietenie și de recunoștință, a rămas între reprezentanții aceluia județ.

Rugându-vă să binevoiti a aduce la

cunoștința alegătorilor mei pe calea, ce o veți crede mai potrivită, această adresă de mulțumire, îndrăznesc a crede, că Domniilor vor găsi întemeiat motivul, din care am optat pentru Mehedinți.

Primiti, Domnule Primar, Vă rog, încredințarea și creșterea mea considerată.

București, 6 Iunie 1874.

T. Maiorescu,
deputat.

Luți în primărie a ora. În mormânt
Căminul Buzău nr 1062.
Juni 28 Iunie 1874.
T. Maiorescu

MOMENTS AND PERSONALITIES OF THE MODERN HISTORY OF
ROMANIA: THE VISIT OF VOIVODE CUZA AT LEORDENI-ARGEŞ
COUNTY; PARLIAMENTARIANS FROM ARGEŞ (1866-1907)

Abstract

A. The visit of voivod Cuza to Leordeni-Argeş (1863) represented the beginning of a new decisive stage for the application of the main reforms foreseen in the documents of the Union of the Romanian Principalities from 1859.

B. There are succinctly presented deputies and senators elected by the people of Argeş County between 1866 and 1907. They are big political and cultural personalities of the modern Romania; university professors who were doctors in different specialties; members of the Romanian Academy; presidents of the Council of Ministers and ministers; presidents of the Chamber of Deputies and of the Senates, as well as presidents of the Council of State, writers (etc.) (part I).